

SELETUSKIRI

Vabariigi Valitsuse istungi protokollis märgitava otsuse „Ülevaade ÜRO tegevuskava 2030 elluviimisest Eestis“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

25. septembril 2015. a. võeti ÜRO tippkohtumisel vastu ülemaailmsed säästva arengu eesmärgid ja tegevuskava aastani 2030. Deklaratsiooni „Muudame maailma: säästva arengu tegevuskava aastaks 2030“ (edaspidi tegevuskava 2030) peamine eesmärk on kaotada kõikjal vaesus ning tagada väarikus ja hea elukvaliteet kõigile, samas arvestades looduskeskkonna võimekusega. Tegevuskava 2030 paneb paika 17 ülemaailmset säästva arengu eesmärki, 169 alaeesmärki ning suunised nende elluviimiseks. Eesmärgid katavad inimeste heaolu, majanduskasvu, tööhõive, innovatsiooni, sotsiaalse kaitse, keskkonnakaitse, energia, kliimamuutuse, rahvusvahelise koostöö jm teemad.

Et jooksvalt jälgida tegevuskava 2030 eesmärkide täitmist, on deklaratsioonis ette nähtud aruandlus- ja ülevaatamissüsteem kolmel tasandil – globaalne, regionaalne, riiklik. Riikide tasemel ülevaadete tegemine on vabatahtlik. Tegemist on teise sarnase ülevaatega pärast tegevuskava 2030 vastu võtmist.¹ 2020. aastal esitavad ÜRO säästva arengu kõrgetasemelisele poliitilisele foorumile² ülevaate 50 riiki, sealhulgas Eesti. Riikide ülevaateid esitletakse 14.–16. juulini 2020. a. toimuval ÜRO kõrgetasemelisel poliitilisel foorumil (HLPF), kus Eestit esindab peaminister (eeldusel, et üritus toimub).

Eelnõu on koostanud Riigikantselei strateegiabüroo nõunik Anni Lehari (anni.lehari@riigikantselei.ee) ja strateegiadirektori asetäitja Eili Lepik (eili.lepik@riigikantselei.ee). Ülevaatesse andsid sisendi vastavate valdkondade ministriumid ja statistikaamet läbi säästva arengu töörühma ning Eesti säästva arengu komisjon.

2. Eelnõu eesmärk ja sisu

Eelnõu eesmärk on esitada Vabariigi Valitsusele infoks ÜRO kõrgetasemelisele poliitilisele foorumile esitav ülevaade ÜRO tegevuskava 2030 elluviimisest Eestis.

Ülevaade tegevuskava 2030 elluviimisest Eestis annab infot globaalsete säästva arengu eesmärkide täitmise seisust Eestis ning toob välja valitsuse ja valitsusvälise sektori peamised meetmed ja tegevused, mis panustavad 17 säästva arengu eesmärgi elluviimisse. Lisaks 17 ülemaailmsele säästva arengu eesmärgile jälgitakse Eestis ka kultuuriruumi elujõulisuse eesmärki, mis tuleneb Eesti säästva arengu riiklikust strateegiast „Säästev Eesti 21“. Aruanne annab ülevaate ka säästva arengu teemade koordineerimise ja seire strateegilisest ja institutsionaalsest raamistikust Eestis. Esitatakse peamised põhimõtted säästva arengu eesmärkide integreerimiseks riiklikesse raamistikesse ning osalustunde loomiseks eesmärkide elluviimisel.

Ülevaate koostamist koordineeris Riigikantselei ning selle kokkupanemisel osaleid ministriumidevaheline säästva arengu töörühm, Eesti säästva arengu komisjon ning

1 Ülevaade ÜRO tegevuskava 2030 täitmisest Eestis, 2016: https://www.riigikantselei.ee/sites/default/files/content-editors/Failid/SA_eesti/2016_06_29_ulevaade_tegevuskava2030_elluviimisest_eestis_loplik_30.06.2016_kod_ulehele.pdf

2 HLPF on Sustainable Development

mitmed valitsusvälised organisatsioonid. Ülevaate sisu ja ülesehitus lähtuvad ÜRO peasekretäri raporti lisas esitatud soovitud riikide vabatahtlike ülevaadete kohta³. Ülevaate alusmaterjalina on kasutatud Vabariigi Valitsuse tegevusaruandeid, valitsusväliste organisatsioonide ja ettevõtete hulgas tehtud andmekogumise tulemusi ning ministeeriumidelt ja säästva arengu komisjonilt laekunud ettepanekuid.

Strateegilise raamistiku osas on välja toodud info Eesti Säästva arengu seaduse ning Eesti säästva arengu strateegia „Säästev Eesti 21“ osas. Institutsionaalse raamistiku osa annab infot Eestis toimiva säästva arengu koordineerimismehhanismi kohta, mis hõlmab nii ministeeriume kui ka valitsusväliseid organisatsioone kõikidest olulistest säästva arengu valdkondadest läbi ministeeriumitevahelise säästva arengu töörühma ning säästva arengu komisjoni. Keskvalitsuse tasemel koordineerib säästva arengu küsimusi ja institutsionaalset raamistikku Riigikantselei.

Ülevaates antakse 18 säästva arengu eesmärgi osas info praegusest olukorrast ning valitsuse peamistest meetmetest vastava säästva arengu eesmärgi valdkonnas. Lisaks on toodud näiteid valitsusväliste organisatsioonide tegevustest. 18 eesmärgi lõikes on esitatud statistiline info indikaatorite kohta, mis on kooskõlas ülemaailmsete säästva arengu eesmärkidega.

Eesti olukorda säästva arengu eesmärkide elluviimisel võib üldjoontes hinnata heaks. Viimase nelja aastaga on suudetud head olukorda säilitada või parandada mitmes valdkonnas. 2019. aastal oli Eesti ülemaailmses säästva arengu indeksi tabelis 10. kohal.⁴

Tegevuste väljaselgitamine ning indikaatoritepõhised analüüsid on esile tõstnud mitu säästva arengu valdkonda, milles Eesti on heal positsioonil. Näiteks paistavad Eesti tugevate külgedena välja kvaliteetne ja kättesaadav haridus, tõhus tervishoiukorraldus, kõrge tööhõive, sh pikaajalise töötuse määr on minimaalne, ning suur taastuvenergia osatähtsus energia lõpptarbimises.

Siiski on Eestil ka mitu valdkonda, milles tuleb jätkata jõupingutusi globaalsete eesmärkide ning Eesti säästva arengu eesmärkide saavutamisel. Peamised ülesanded on saavutada sooline võrdsus (Eestis on viimastel aastatel küll palgalõhe vähenenud, kuid sellegipoolest on see üks Euroopa suurimaid), vähendada naiste ning puuetega inimeste, sh puudega lastega perede vaesusriski, tagada tõhus jäätmeäritlus ning jäätmete ringlusevõtt, vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid ning hoida looduse mitmekesisust. Parandamist vajavad ka inimeste tervisenäitajad, eelkõige vaimse tervise näitajad, ning vähendada tuleb ennetatavaid surmasid.

Eesti arengukoostöö ja humanitaarabi põhimõtted on kindlaks määratud arengukoostöö ja humanitaarabi arengukavas 2016–2019. Alates 2020. aastast on Eesti arengukoostöö tegevuste aluseks uus välispoliitika arengukava ning sellest lähtuv eraldiseisev arengukoostöö ja humanitaarabi tegevusprogramm. Lähtudes Eesti välispoliitilistest eesmärkidest ja rahvusvahelistest kokkulepetest panustada rohkem arengukoostöö vahendeid haavatavatesse riikidesse, jätkab Eesti paindlikku reageerimist ka teiste riikide, eelkõige vähim arenenud ja konfliktijärgsete riikide, arenevate saareriikide ja merepiirita arenevate

3 Handbook for the preparation of the Voluntary National Review, 2020: https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/25245Handbook_2020_EN.pdf

4 Sustainable Development Report 2019. Transformations to Achieve the Sustainable Development, 2019: Goals https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2019/2019_sustainable_development_report.pdf

riikide vajadustele valdkondades, kus Eestil on pakkuda selge lisandväärtus (näiteks tervishoid, hariduse kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine).

3. Edasised sammud tegevuskava 2030 elluviimisel

Strateegilise planeerimise kontekstis on käesoleva aasta olulisemaks verstapostiks Eesti pikaajalise strateegia „Eesti 2035“ valmimine, mis loob tugeva aluse säästva arengu eesmärkide senisest süsteemsemaks ja jõulisemaks kajastamiseks valdkondlikes strateegiates. Samuti jätkatakse säästva arengu sidumist eri poliitikavaldkondadega.

Euroopa Liidu tasandil leppis Eesti koos teiste Euroopa Liidu riikidega kokku säästva arengu eesmärkide integreerimises Euroopa Liidu majanduskoordinatsiooni instrumenti, mis on laiemalt tuntud kui Euroopa poolaasta. See tähendab, et edaspidi tekib Euroopa Liidu tasandil keskne järelevalve säästva arengu eesmärkide täitmise üle, ehk säästva arengu eesmärkide olulisus nii Eestis kui ka Euroopa Liidus tervikuna kasvab.

Samuti suurendame üldist teadlikkust säästva arengu eesmärkidest. Jätkame osalemist Euroopa säästva arengu nädalal ning juhime säästva arengu eesmärkidele tähelepanu igasuvisel Arvamusfestivalil Eestis. Toetame säästva arengu koalitsiooni tööd ja laiendame selle ulatust. Kavatsime luua säästva arengu platvormi, kus nii valitsus- ja erasektor kui ka vabauhendused ning kodanikud saavad teavet säästva arengu teemadest ning jagada kogemusi ja võtta vastutust säästva arengu eesmärkide saavutamise vallas.

4. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitati täiendamiseks ja kommentaaride esitamiseks säästva arengu töörühmale, mis koondab ministeeriumite ja statistikaameti esindajad. Samuti esitati eelnõu arvamuse avaldamiseks ja täiendusetpanekute tegemiseks Eesti säästva arengu komisjonile, mis koondab valitsusväliseid organisatsioone säästva arengu teemades.

Eelnõule esitasid täiendusetpanekud kõik ministeeriumid ning Statistikaamet. Esitatud ettepanekuid on eelnõus arvestatud.

Eesti säästva arengu komisjonist esitasid sisendi Arengukoostöö Ümarlaud, Eesti Noorteühenduste Liit, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, Eesti Keskkonnajuhtimise Assotsiatsioon, Eesti Keskkonnauhenduste Koda, Eesti Kultuuri Koda, Eesti Puuetega Inimeste Koda, Taastuvenergia Koda, Lastekaitse Liit., Sihtasutus Eesti Koostöö Kogu ning Vastutustundliku Ettevõtluse Foorum. Esitatud ettepanekuid on eelnõus võimalusel arvestatud.

Taimar Peterkop
Riigisekretär